

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Mt 5, 43 – 48

Text: L 6, 35 – 36 *Milujte své nepřátele; činite dobře, půjčujte a nic nečekejte zpět. A vaše odměna bude hojná: budete syny Nejvyššího, neboť on je dobrý k nevděčným i zlym. Bud'te milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.*

Za základ novoročního kázání jsem zvolil verš, který církev vybrala jako biblické heslo pro rok 2021. Je to Ježíšův výrok: „Bud'te milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.“

Začátkem roku si někteří lidé dávají novoroční předsevzetí. Třeba, že začnou sportovat, přestanou kouřit nebo zhubnou. Většinou se to točí kolem zdravého životního stylu. Je chvályhodné, když chceme něco se sebou udělat. Když chceme něčeho dosáhnout.

Je jistě dobré se začátkem roku položit si otázku, jací chceme a máme být a zda můžeme se sebou něco udělat. A to nejen jako jednotlivci, ale i jako sbor křesťanů nebo jako společnost obecně. Máme být více odvážní? Máme být průbojnější? Máme být více obezřetní, kritičtí, zásadoví, nekompromisní? Máme být více věřící? Když se s touto svou otázkou svěříme Ježíši, můžeme narazit na zvláštní dvojí odpověď, a to podle toho, který evangelista Ježíše cituje. Podle Matouše, z jehož evangelia jsme četli v prvním čtení, nám Ježíš řekne: Chcete něco se sebou udělat? Bud'te tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec!

No potěš! Kdo z nás lidí dokáže být dokonalý? Kdo dokáže jakákoliv svá předsevzetí dotáhnout až k naprosté dokonalosti? Vždyť jsme jen lidé! Jak může po nás Ježíš chtít, ať jsme dokonalí jako Bůh? Vždyť předsevzetí mají smysl jen tenkrát, když jsou realistická!

A právě pro tyto naše rozpaky nad Ježíšovým požadavkem dokonalosti je tu Lukášova verze téže odpovědi. On místo slova dokonalost užívá téměř jako ekvivalent slovo milosrdenství. Chce tím říci: Víte, v čem je ta Boží dokonalost? V jeho milosrdenství! A tak, když se ptáme, jací máme být, o co máme usilovat, o co se snažit, na co se soustředit a v čem být dokonalí, tak nám podle Lukáše Ježíš řekne: „Víte co? Bud'te hlavně milosrdní.“ Vždyť Bůh, který je dokonalost sama je dokonalý především ve svém milosrdenství.

Tato odpověď nás musí poněkud zarazit, protože dokonalost chápeme spíše jako opak milosrdenství. Dokonalost je nekompromisní a neoblomná, zatímco mít s někým slitování znamená dělat ústupky a kompromisy. Znamená to smířit se s nedokonalostí. Za cestu k dokonalosti považujeme to, když si stanovíme vysoké nároky, maximalistické požadavky a budeme nekompromisně důslední v jejich dodržování. A také si říkáme: Kdo jiný má ty nejvyšší nároky a požadavky na člověka než sám Bůh! Jeho zákon je dokonalý. Máme-li být i my dokonalí jako Bůh, pak by to mělo znamenat, že budeme bezpodmínečně trvat na splnění všech Božích nároků a představ, jak má vypadat správný člověk. A to jak u sebe, tak u druhých.

Jenže, milí přátelé, Boží dokonalost se završuje právě v tom, že Bůh je milosrdný a lidskou nedokonalost odpouští. Bůh je dokonalý v milosrdenství, tzn., je dokonalý v tom, že netrvá na naší dokonalosti. A proto Ježíš u Lukáše nahrazuje dokonalost slovem milosrdenství. Říká: Bud'te milosrdní. A bud'te v tom důslední jako Bůh. Dotahujte milosrdenství až do všech důsledků. Trvejte na dokonalém milosrdenství. Bud'te dokonale shovívaví.

Být dokonalý v milosrdenství představuje vlastně veliký paradox: Znamená to upustit od snahy být perfektní. Být milosrdný znamená slevit ze svých nároků a neočekávat dokonalost. Ani u druhých ani sám u sebe. To je být milosrdný ke druhým i k sobě. Vždyť všechno zlo mezi lidmi, nenávisť a neláska pochází z toho, že nám vadí, když lidé nejsou takoví, jaké bychom je chtěli mít, že nesplňují naše očekávání, a že prostě nejsou dokonalí. Vzájemně nám to vadí a kvůli tomu se spolu vadíme.

Po této úvaze o vztahu dokonalosti a milosrdenství můžeme konečně číst i verše, které tomu letošnímu biblickému heslu předcházejí. A já si je dovolím ve světle předchozího výkladu trochu parafrázovat: Milujte i ty, kdo se neumějí chovat jinak, než nepřátelsky. Dobře číňte těm, kteří vás nedovedou milovat. Žehnejte těm, kteří umí jenom nadávat a modlete se za ty, kteří svým jednáním druhé jen zraňují. Tedy mějte slitování s lidskou nedokonalostí. Dotaženo do praxe, buďte milosrdní, když si někdo na vás vylije zlost, protože jste se mu náhodou zrovna vy trefili do rány. Buďte milosrdní v hodnocení arogantního úředníka, který má zrovna špatný den. Buďte milosrdní k prodavačce, která vám neuměla poradit, protože prostě nemusí vědět všechno. Buďte milosrdní k lidem, od kterých jste očekávali víc, než vám byli schopni dát. Vezměte na milost lidi nedokonalé.

Možná se ptáte, proč bychom měli být tak velkoryse milosrdní a s laskavostí přecházet lidské nedostatky. Odpověď dává sám Ježíš: 1) Protože takto to dělá Bůh. Neboť on je dobrý k nevděčným i zlým. 2) My nemáme jednat tak, jak lidé s námi jednají. Ale tak jak bychom chtěli, aby s námi jednali.

Bratři a sestry, pojmu milosrdenství zpravidla rozumíme spíše v souvislosti s pomocí druhému v nouzi. Jako pomoc potřebným. Chápeme to jako skutky milosrdenství, jako charitu a diakonii. Ale Ježíš mluví o milosrdenství výslovně v souvislosti s lidmi nepřátelsky naladěnými, s lidmi, kteří nám nadávají a kteří nám ubližují. S těmi mějte smilování, říká Ježíš. To je mnohem provokativnější prohlášení než nějaká výzva k dobročinnosti a obětavé službě. Mít rád ty, kdo mají rádi nás, kdo jsou vděční a usměvaví, protože jim nějak sloužíme, to by mělo být samozřejmé, tak jednají všichni, říká Ježíš. To, co přináší křesťanství navíc, je umění nejednat s lidmi tak, jak by si kolikrát zasloužili, ale tak, jak s námi jedná Bůh. To mimo jiné znamená, že žádný člověk není hoden našeho opovržení.

Bratři a sestry, většina lidí už dávno rezignovala na přesvědčení, že s milosrdenstvím, stejně jako s poctivostí dojdeme nejdál. Milosrdenství se někdy chápe dokonce jako slabost. Pokud by tomu tak bylo, pak by Bůh byl velmi slabý. Ale on je Bůh silný. Silný a dokonalý právě v milosrdenství. Kdyby Bůh nebyl dokonalý v milosrdenství, tak by lidstvo už dávno vyhynulo. Vždyť život, to je pouhá Boží milost, nic víc. Život vždycky žijeme na dluh, protože jsme ho dostali darem a nijak jinak. Toto vědomí je motivací stát se milosrdnými. Protože Bůh nám daroval milost života, pak nemůžeme jinak, než jednat podobně se svými bližními i sami se sebou. S láskou trpělivě a milosrdně odpouštět. Jako Bůh být realista a neočekávat od lidí dokonalost. Mít s lidskou slabostí (i s tou svojí) doslova božskou trpělivost. A být dokonalí v milosrdenství, s jakým snášíme lidskou nedokonalost.

Modlitba:

Pane Ježíši Kriste, tebe vždy znovu prosíme o smilování. Uč nás podobně se smilovávat nad druhými i sami nad sebou.

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, na počátku nového roku slyš přímluvy své církve za tento svět i za nás. Kéž pomine světová pandemie a zůstane jen poučení, a bychom se k tobě celým srdcem navrátili a tebe, jediného Pána světa, vzývali a poslouchali. Kéž nemocní dojdou uzdravení a věčné spásy. Kéž státníci mají rozum a stanou se pokornými. Kéž tě lidé nehledají jen pro nasycení těla a duše, ale pro tvé mocné slovo, kterým je zveš do svého království. Kéž se náš národ navrátí k Písmu svatému a nebaží po mamonu. Kéž si tvoje láska podmaní ty, kdo dosud uměli jen nenávidět a zlořečit. Kéž naše milosrdenství dokáže obejmout ty, kteří se k nám chovají nepřátelsky. Kéž Ty sám, jako tvůrčí Slovo zabáňáš temnotu, rušíš chaos lidské bezmoci a tvoříš z nás nové stvoření ke slávě Boha Otce, Syna i Ducha svatého. Amen.*